

Superundersökarna

Åsa Kronkvist

Nosa på nätet – De första stegen mot ett vaket nätanvändande

MYNDIGHETEN FÖR
SKOLUTVECKLING

Åsa Kronkvist

Superundersökarna

Nosa på nätet – De första stegen mot ett vaket nätanvändande

MYNDIGHETEN FÖR
SKOLUTVECKLING

Åsa Kronkvist är förskollärare och grundskollärare 1-7. Hon arbetar som IKT-pedagog på Högskolan Kristianstad och har under flera år medverkat till att utveckla material kring barn och datoranvändande för Myndigheten för skolutveckling.

Superundersökarna
Myndigheten för skolutveckling 2005

Beställningsadress:
Liber Distribution
162 89 Stockholm
tel: 08-690 95 76
fax: 08-690 95 50
e-post: skolutveckling@liber.se

Best.nr: U05:095
ISBN 91-85128-60-0

Text: Åsa Kronkvist
Form och illustration: Mera text & form
Tryck: Lenanders Grafiska, Kalmar

Lärarhandledning och kompletterande material:
www.skolutveckling.se/skolnet/nosa

Vill du undersöka världen med mig?

– Emma? Eeeeemma? Vad gör du vid datorn?

Emma suckar. Alltid ska mamma lägga sig i vad hon gör. Det är faktiskt ganska tröttsamt. Inte lägger Emma sig i vad mamma sysslar med vid datorn. Mamma får minsann sitta halva nätterna och chatta om hon vill. När Emma har datorn är det ett evigt tjat om att inte sitta still för länge, inte röra Philips spel och inte klicka på något hon inte vet vad det är. Nu har hon precis hittat in på en sida med glada färger och en mängd fantasifulla blommor. Det verkar vara ett spel. Emma klickar på blommorna och små glada trudelutter

hörs. Det blir som en melodi när hon klickar tillräckligt snabbt. Hon klickar snabbare och försöker hitta olika mönster i melodin. Efter en särskilt lyckad slinga öppnar sig en av blommorna och en liten figur flyger upp. Den har stora violblå ögon, öron som tallrikar, en lång utdragen nos och små ljusgröna vingar på ryggen. Figuren fladdrar fram och tillbaka på skärmen, och nu spelar melodin av sig själv. Emma tittar fascinerad och undrar vad som ska hända härnäst i spelet. Hon försöker klicka på några blommor till, men nu går det inte att styra dem längre. Spelet går av sig själv. Den lilla figuren tumlar lycksaligt från blomma till blomma. Ibland stoppar den in hela nosen, ibland tittar den närgånget, ibland verkar den omsluta hela blomman ett av sina enorma öron. Plötsligt stannar figuren upp på skärmen. Musiken tonar ut. Bara vingarna rör sig i snabb takt, som när en blomfluga står helt stilla i luften. Figuren vrider på sitt lilla huvud. Det ser ut som om den tittar rakt på Emma.

– Hej. Vill du undersöka världen med mig? Klicka på mig

om du vill vara med och leka, ljuder en pigg röst ur datorns högtalare.

Emma klickar förstås, ivrig att få veta hur spelet fortsätter. Sedan håller hon på att ramla av stolen. Den lilla figuren blinkar glatt, tar sats och flyger rakt ut genom skärmen. Den kretsar ett varv runt Emmas huvud och sätter sig sedan ovanpå skärmen och dinglar med benen. Hjälp! Detta måste vara ett virus! Mamma kommer att bli tokig. Emma minns mycket väl hur arg hon var då storebror Filip hade laddat hem något han trodde var ett nytt spel. Datorn fick lämnas in på verkstad och Filip fick datorförbud en hel månad. Kvickt som ögat stänger Emma av datorn. När fläkten slutat surra pustar hon ut. Hoppas nu bara att viruset inte har hunnit fastna på något vis. Sedan lyfter hon blicken. Figuren sitter kvar på skärmens ovankant.

– Ska vi börja utan dator, säger den och lägger huvudet på sned. Ja, det är faktiskt en bra idé. Vad vill du börja med?

Emma flämtar. Hon nyper sig själv hårt i armen för att prova om det möjligen kan vara så att hon sover. Det gör ont. Figuren försvinner inte. Den bara tittar vänligt på henne och vinkar uppmuntrande med vingarna. Försiktigt sträcker Emma fram handen och känner på figuren. Den är mjuk och

len och sitter alldeles stilla. Sedan tar den ett litet skutt och hoppar upp i hennes hand. Det känns som att hålla en fågelunge eller en liten mus.

– Det är bra, säger figuren. Du ska alltid vara lite misstänksam när du stöter på något du inte alls känner till. Allt är inte som man tror. Men mig behöver du inte vara rädd för. Jag är en superundersökare, och du kallade på mig. Tillsammans ska vi hjälpas åt att ta reda på hur saker verkligen är.

Nu äntligen får Emma mål i munnen och med svag röst frågar hon:

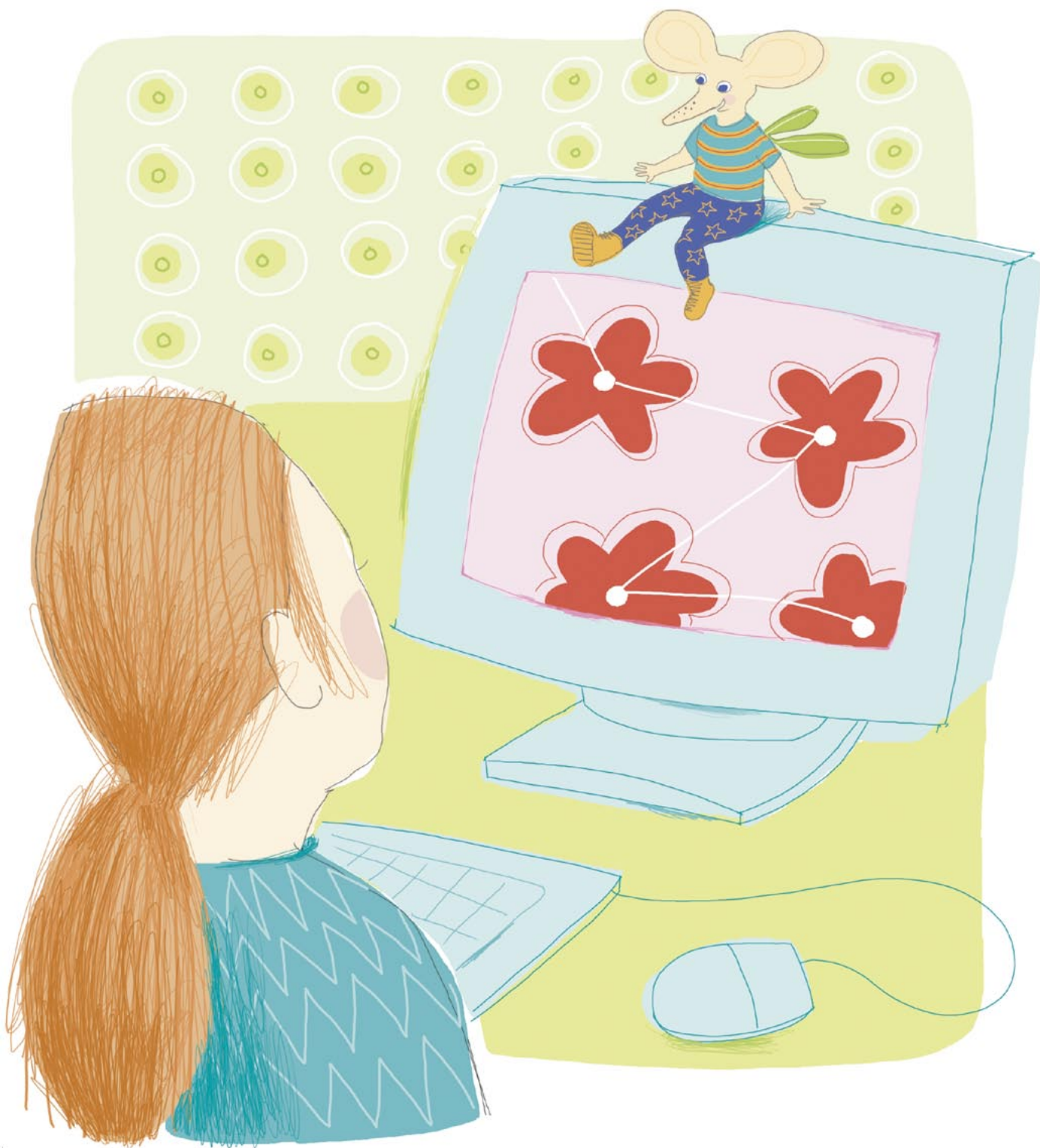
– Vad heter du?

Figuren ser med ens lite generad ut. Den tittar bort, harklar sig och sedan ser den Emma rakt i ögonen och svarar:

– Lova att inte skratta nu! Jag heter... jag heter Snytkorven. Du vet, snyte är en slags nos hos insekter. När jag var liten tyckte de andra att jag såg ut som en rund korv och så började de kalla mig för Snytkorven. Det har absolut ingenting med snuva att göra. Bara så du vet!

Emma trycker tillbaka skrattet som bubblar i magen och ler så vänligt hon kan.

– Det är ett trevligt namn, tycker jag, säger hon med huvudet på sned.

– Å! Vi kommer att bli kompisar! Det är jag alldeles säker på, ropar Snytkorven. Låt mig nu förklara varför jag är här. Jag kommer från en berömd familj av superundersökare. Ända sedan jag var en liten korv med vingknoppar har jag tränat på att ta reda på hur saker är. Jag har kikat, nosat, smakat, lyssnat, känt, experimenterat och kontrollerat. Men varje värld har sina verkligheter, och för att bli en äkta superundersökare räcker det inte att ha koll på bara det man själv kan nosa på. Jag behöver hjälp av ett människobarn att ta reda på hur saker fungerar här. I utbyte kan jag lära dig ett och annat om hur vi undersökare jobbar. Är du med på det?

Emma behöver inte fundera länge. De här verkar spännande, och det finns faktiskt en hel del hon skulle vilja ta reda på.

– Jag är med, säger hon bestämt. Jag vill också bli en undersökare!

Snytkorven börjar studsas upp och ner i Emmas hand av lycka.

– Hurra, kvittrar han. Detta blir toppen. Vi kommer att bli världens bästa undersökare. Nu ska jag lära dig superundersökarnas första lag.

Snytkorven sträcker upp sig lite och tar på sig en högtidlig

min. Han spänner ut bröstet och ser ut som en mycket liten skådespelare när han börjar läsa med tydlig röst:

*– Vad vill du veta och hur ska du göra
för att ta reda på just hur det är?
Undersök, jämför, testa och prova!
Att lära sig mer är ett roligt besvär!
Tro på dig själv – dina sinnen och tankar.
Var lite listig, så är du igång.
Fundera en stund. Vem är det som talar?
Till slut når du målet, fast vägen är lång.*

Vad kan du ta reda på?

En solstråle letar sig in mellan persiennens strimmor och kittlar Emma på näsan. Hon fnyser till, men vänder samtidigt huvudet mot fönstret och ser det lockande försommarvädret utanför. Gräset glittrar av små pärlor från nattens regn. Längtan efter mjuk mark och glada språng rycker i benen.

– Måste vi vara vid datorn hela tiden, frågar Emma lite försiktigt. Det ser så härligt ut på ängen.

– Nej, nej, ropar Snytkorven. Det är klart att vi inte måste vara inne! Förresten, den första superundersökarlektionen

passar faktiskt väldigt bra att ha utomhus. Vi ska ta reda på vad vi kan ta reda på.

Emma ser ut som ett levande frågetecken. Vad i all sin dar menar han nu? Hon hinner inte fråga Snytkorven. Han har tumlat som en glad humla genom det öppna fönstret. Emma springer ut i hallen och får på skorna. Sedan rusar hon efter ut på ängen.

– OK, kom igen, ropar Snytkorven. Jag ska visa vad jag menar. Tänk dig att du undrar hur många ben en spindel har. Hur ska du göra för att ta reda på det?

– Jag kan väl leta upp en spindel och räkna, svarar Emma raskt.

– Vi provar! Kom så ger vi oss ut på spindeljakt.

Snytkorven fräser runt på ängen med ett stort förstöringsglas och Emma rusar efter. Rätt vad det är tvärstannar han och kastar sig ner på sin runda mage. Ur ett moln av jord håller han upp sin triumferande hand.

– Jag har en. Kom och kolla.

Emma räknar. En – två – tre – fyra – fem – sex – sju – åtta. När spindeln blir fri rinner den iväg som ett streck. Det verkar inte alls som om den är intresserad av matematik.

– Den har åtta ben, säger Emma.

– Här är en till, ropar Snytkorven bortifrån en annan grästuva. En – två – tre – fyra – fem – sex – sju! Vadnudå! Den har bara sju ben.

De letar och räknar en god stund. Alla andra spindlar de kan finna har åtta ben. Efter en stunds funderande bestämmer de sig för att den sjubente förmodligen råkat ut för en olycka och förlorat ett ben någon gång. Emma försöker bygga ett par spindelkryckor, men den stackars spindeln bryr sig inte om att lära sig hur de fungerar. Han linkar nonchalant iväg mot ett rejält maskrosblad.

– Äsch, låt honom gömma sig om han vill, säger Snytkorven. Nu har vi testat ett sätt att ta reda på något. Du kan ta reda på hur något är genom att undersöka. Du kan också prova eller experimentera. Men om du vill veta hur många tänder en tiger har, hur gör du då?

– Frågar Filip förstås. Han vet allt om tigrar. Han forskade om det i skolan förra terminen. Han ska faktiskt bli tiger-skötare när han blir stor.

– Kanon, man kan fråga någon som vet. Men hur fick Filip reda på allt? Har han räknat tänderna på tigrar? Hur vet du att han har rätt?

– Nu är du ju fånig, fnyser Emma. Ska man inte lita på sin egen storebror, va?

Emma ser förnärmad ut. Nog för att hon kan bråka med Filip ganska ofta, men hon tänker verkligen inte tolerera att någon annan säger någonting alls om hennes bror, förutom att han är den allra bäste. Snytkorven försöker förklara hur han menar. Visst kan man lita på sin familj, sina vänner, sina lärare. Ja, man kan faktiskt lita på de flesta. Men om man vill vara en äkta superundersökare räcker det inte med att lita på någon för att den är en bra och trevlig person. Då måste man också fundera över om den person som berättar något verkligen kan veta det. Om man inte är säker på att den vet får man tänka ut ett sätt att kontrollera det den berättat.

– Och det gäller faktiskt inte bara när du frågar någon, säger Snytkorven. Det gäller precis lika mycket om du frågar en bok eller tidning eller en webbsida på Internet. Det gäller när du ser något på TV eller hör det på radio. Vill du vara superundersökare måste du fundera över om det du får reda på är sant.

– Men hur ska jag kunna göra det, frågar Emma med pannan skrynklad som ett russin. Jag kan ju inte hoppa in i deras hjärnor och se allt de vet och inte vet, heller.

– Du kan kolla ifall det finns fler som säger samma sak. Hör du någon säga att en tiger har 30 tänder så kan du se om du kan hitta någon bok eller webbsida där det står samma sak. Om det står likadant på flera olika ställen är chansen större att det är sant.

– Det är precis som i deckarleken, utbrister Emma. Om tre vittnen säger samma sak är det nästan säkert att det är sant, men om bara en säger något kan det lika gärna vara ljug. Så brukar jag i alla fall tänka när vi leker.

Nu är det Snytkorvens tur att se ut som ett stort frågetecken. Emma förklarar hur deckarleken går till. En deltagare går ut. Det är deckaren. Sedan kommer alla andra överens om tjuvens namn, vad som blivit stulet och varifrån det stals. Efter att allt blivit bestämt ska var och en välja en av ledtrådarna att ljuga om. Sedan får deckaren komma in och förhöra alla. Det är ganska lurigt, eftersom deckaren inte vet vem som ljuger och vem som talar sanning om vad. Till slut brukar deckaren kunna lista ut vad som hänt.

Precis där ängen möter skogen har Emma sin hemligaste koja. Den är byggd inne i en klunga av buskar på ett så listigt vis att ingen kan få syn på den som inte vet att den finns där. Ingången ser bara ut som en smal öppning mellan bus-

karna, men om man kryper längre in vidgar den sig till ett riktigt litet rum. Där växer mjukt gräs till golv och taket består av buskarnas grenar med ljusgröna blad som solljuset silas genom. Emma bestämmer sig för att inviga Snytkorven i hemligheten. Tillsammans kryper de in. Emma lägger sig raklång i gräset med huvudet på en mjuk tuva och tittar upp mellan bladen. Snytkorven gosar ihop sig i hennes armhåla. Gräset har nästan hunnit torka. Bara en liten aning kallt känns det där ryggen vilar mot marken. Högt ovanför jagar lätta moln varandra över en innerligt blå himmel.

– En sak till behöver du tänka på när du jämför, säger Snytkorven. Det kan vara bra att fundera på hur du hittar någon som verkligen kan tänkas veta det du undrar över. Du berättade att Filip forskat om tigrar i skolan. Det är bra, då vet du att det finns en extra anledning att lita på vad han säger just när det är tigrar han pratar om. Det skulle inte förvåna mig om han vet mer än många vuxna om tigrar. Finns det några vuxna du skulle lita särskilt mycket på om tigrar?

– En tigerskötare, förstås!

– Javisst! Någon som arbetar med det du vill veta något om vet förstås mer än andra vuxna. Det finns också vuxna

forskare. De har ofta läst massor om det ämne de forskar kring, och sedan har de som arbete att ta reda på ännu mera. Forskare gör undersökningar av olika slag för att kunna förklara hur världen är och hur allt hänger samman.

– Förra sommaren dog vår katt Morris, säger Emma sakta. Jag undrar om han finns i katternas himmel. Farmor säger att han gör det, och pappa säger att det kanske kan vara så. Om jag hittar en forskare som säger att det är sant, kan jag lita på det då?

– Det finns saker ingen kan veta säkert, svarar Snytkorven efter en stunds tystnad. Vad som händer när man dör är en sådan sak. Det hör till livets mysterier. Du bestämmer själv vad du vill tro. Ingen kan säkert säga om det är rätt eller fel. Får det dig att känna dig gladare eller må bra, då är det rätt för dig.

De ligger kvar länge bland buskarna och funderar över livets mysterier. Det är en skön tanke att inte allt kan bevisas. Till slut måste Emma gå in, för pappa ropar att det är lunch.

– Emma, du måste ta lite morötter också, säger pappa vid lunchen. Morötter är nyttigt.

– Jasså det säger du, svarar Emma finurligt. Då skulle jag bara vilja fråga hur du kan veta det. Har du gjort experiment och provat vad som händer om man äter morötter jämfört med om man inte äter morötter? Eller har du kontrollerat flera olika källor om morötters nyttigheter? I så fall hoppas jag verkligen att det var forskare som hade studerat morötterna noga. För det är väl inte möjligen så att det där med morötter är ett av livets mysterier som föräldrar tror på för att det får dem att känna sig glada?

Vem är det som talar?

– Det var ändå lite synd om den där sjubente, tycker jag, säger Emma.

Snytkorven sitter och försöker passa ihop ett par legobitar på olika vis. När Emma börjar prata om sjubeningar verkar han inte förstå någonting, men efter en liten stund lyser han upp.

– Jaha, du menar spindeln vi såg på ängen?

– Det är klart jag menar spindeln, svarar Emma. Hur många andra med sju ben har du träffat? Jag hoppas att han kan få tag på mat trots att han inte kan springa så snabbt. Det är sorgligt att tänka sig att han kanske sitter där ensam, sur och hungrig under sitt maskrosblad. Jag undrar vad han äter förresten. Ska vi titta lite i min småkrypsbok?

Det låter som om Snytkorven muttrar något om att "på planeten Septimus har minsann alla...", men sedan kastar han legobitarna med ett skrammel och kommer surrande för att titta tillsammans med Emma. Det är en fin bok med många färgfotografier. Allra mest spännande är en närbild av en spindel med åtta ögon och något som ser ut som stora håriga huggtänder. De ryser av spänning och kan inte sluta titta på en lång stund. Till slut slår Emma ihop boken med en förnöjd suck. Den hamnar med baksidan uppåt. På bokens baksida finns ett foto av en glad skäggig man och en ung kvinna. Ronny Bengtsson och Anna-Maria Andersson, specialister på insekter och spindeldjur vid ArtDatabanken på Sveriges lantbruksuniversitet, tar dig med in i småkrypens förtrollande värld, står det.

– Snyggt, säger Snytkorven. Där får vi veta vem som talar.

Emma ger honom en förbryllad blick.

– Vad då talar? En bok talar väl inte. Den är ju alldeles tyst!

– Ja, det är klart. Men bakom varje bok finns någon som talar. Någon som har skrivit det som står

i boken. Böcker skriver inte sig själva. Inte tidningar eller webbsidor heller. Det är bra att veta vem som talar. Du minns väl att vi pratade om att en äkta superundersökare måste fundera över om den som säger eller skriver något verkligen vet hur det är. Då är det förstås viktigt att veta vem som skrivit. Dessutom kan man behöva fundera över varför den som talar säger som den gör.

– Jag tycker fortfarande det verkar lite snurrigt, suckar Emma.

– Kom, jag ska visa dig hur jag menar på datorn, ropar Snytkorven och surrar iväg. Nu ska du få se på en supersurfare!

Emma sätter på datorn. Snytkorven skuttar upp på datormusen och flaxar vilt med vingarna. Musen kränger hit och dit, men snart har Snytkorven hittat rätt teknik och kan få muspekaren att mjukt åka fram och tillbaka över skärmen. När han kommer fram till symbolen för att öppna Internet-programmet låter han musen stanna och tar två raska hopp på musknappen så programmet startas. Sedan flyger han upp på Emmas axel, där han stolt och flämtande säger:

– Inte illa va? Nu är det din tur att jobba. Kan du söka på Internet?

– Nja, lite, svarar Emma. Jag har inte hunnit bli så väldigt

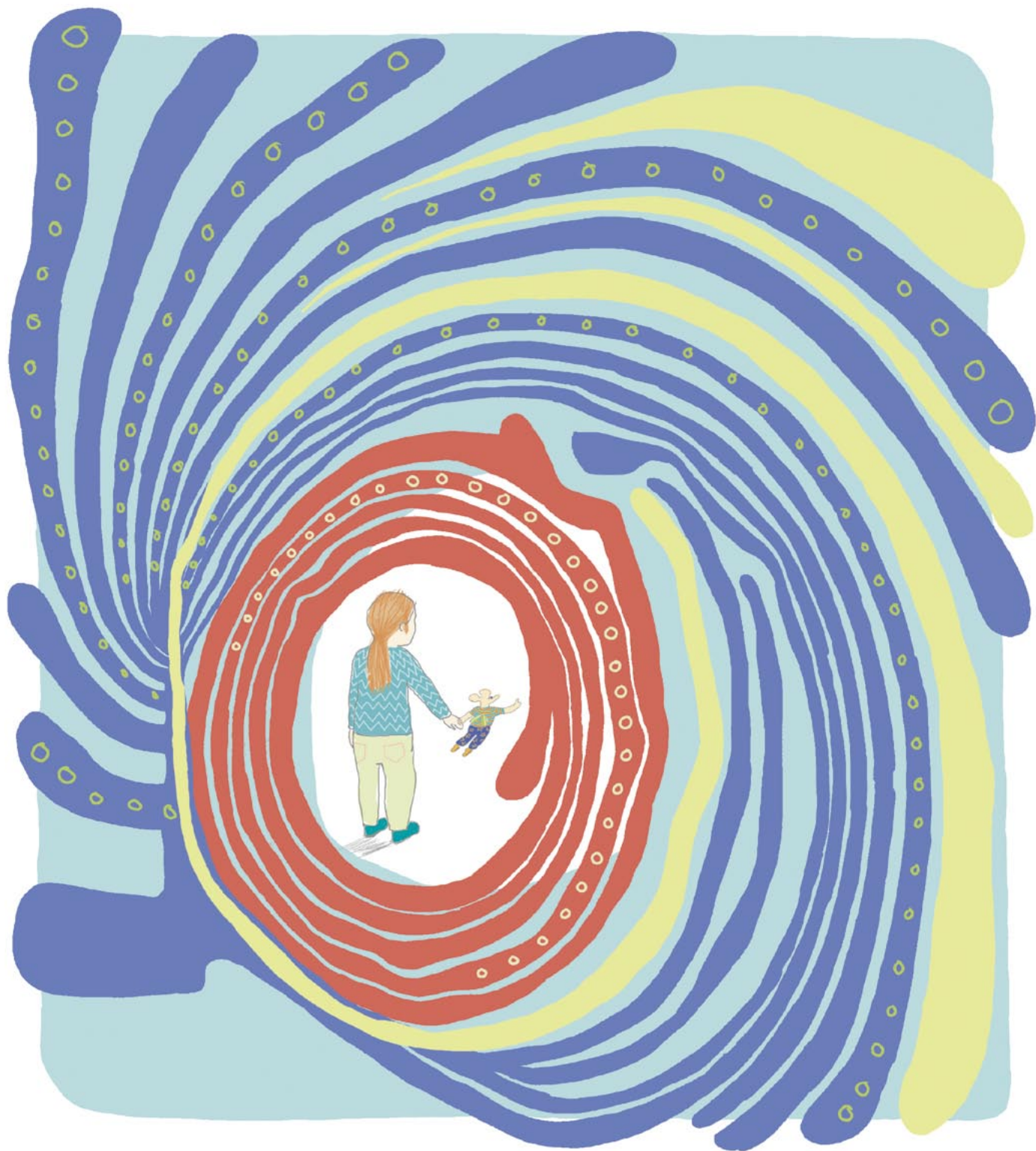
bra på att läsa och skriva än. Men mamma och Filip har gjort
länkar till några sidor som jag gillar.

Emma klickar på en av sina favoriter och kommer till en
sida som handlar om olika djur. Det är en fin sida med mas-
sor av fotografier. Under en del av bilderna kan man klicka på
en liten symbol för att höra hur djuret låter. Det finns en hel
del text också, men den bryr de sig inte om. Emma klickar
runt och visar. Snytkorven surrar upphetsat omkring framför
skärmen för att komma så nära bilderna som möjligt.

– Nä, pustar han efter en stund. Ska vi titta närmare nu
och se om vi kan komma på vem som talar här?

Innan Emma hinner säga något tar han henne i handen
och slår ett par snabba slag med vingarna. Riktigt vad som
händer sedan begriper hon inte. Allt snurrar till i en virvel
av färger och sedan står de tillsammans på en vit matta med
stora spretiga svarta figurer på. Emma hoppar plötsligt högt
av förskräckelse när hon ser en gigantisk björn som stirrar
med stel blick.

– Det är ingen fara, skrattar Snytkorven. Det är fortfa-
rande bara ett foto. Det ser bara lite närmare ut nu när vi är
inne på sidan på riktigt.

- Inne i datorn, flämtar Emma. Det går väl ändå inte!
- Nej, det gör det kanske egentligen inte. Åtminstone inte i din värld. Men du kan inte ana vad praktiskt det är när man vill titta lite närmare.

Nu ser Emma att de stora spretiga figurerna är bokstäver. På något besynnerligt vis har de verkligen hamnat på sidan. Den ligger under dem, plan som ett golv. Snytkorven är redan i full färd med att nosa runt. När han hittar en länk hoppar han elegant på den och vips förändras sidan under dem. Precis under Emma visas en bild av en dovhjort. Hon böjer sig framåt och tittar in i de stora vänliga ögonen. Den ser verkligen inte så farlig ut. Till och med hornen ser ut att vara täckta av mjuka hårstrån. Hon börjar önska att det inte bara vore en bild.

Snytkorven håller på att undersöka sidans kanter. Han böjer upp kanterna lite och granskar undersidan. Sedan tittar han intresserat på texten i adressfältet, strax ovanför själva sidan och slutligen rusar han tvärs över skärmen för att studera de små bokstäverna längst ner.

- Japp, säger han till sist. Det är ingen tvekan om det. Det är en djurpark som äger den här webbplatsen.
- Det vet jag väl, svarar Emma. Jag har ju varit på den

djurparken flera gånger. Det var därför Filip visade mig den här sidan.

Snytkorven ser en aning stukad ut, men fortsätter snart:

– Tyvärr står det inte någonstans vem som skrivit texterna här, men jag tycker inte det gör så mycket. Vi kan säga att det är djurparken som talar, alltså de som äger den och de som arbetar där. Nå, tror du de vet vad de talar om?

– Ja det är klart de gör, förklarar Emma. De sköter ju om djuren, så de måste förstås veta en hel massa om dem.

– Jag håller med dig. Det verkar troligt att det som står om djuren här är sant. För att kunna vara riktigt säkra behöver vi förstås kontrollera på något vis. Men nu ska vi fundera över något annat. Varför tror du de gjort den här sidan?

– Varför och varför. De kanske tycker det är kul att data? Eller kanske de vill göra alla djurintresserade barn glada.

– Så skulle det kunna vara, nickar Snytkorven. Det finns massor av människor som gör webbsidor helt enkelt för att de tycker det är kul. Många vill också berätta om något de är duktiga på för att göra andra glada. När det gäller den här sidan tror jag det finns en anledning till.

– Nu vet jag, ropar Emma. Jag tror de vill att alla som tittar på sidan ska bli sugna på att åka till djurparken.

– Just det. Jag är ganska säker på att det är så. Har du tänkt på att det bara är vissa djur som finns med på sidan. Det är förstås de djur som finns på djurparken. De vill säkert inte att du ska bli sugen på att se kängurur och åka till en helt annan djurpark.

– Men det är ju lurigt av dem!

Emma blir riktigt upprörd. Detta har hon inte tänkt på förut.

– Ja, lite lurigt, svarar Snytkorven. Men så är det med väldigt många sidor på Internet. Den som talar genom sidan vill gärna att du ska bli sugen på att göra något eller köpa något. Det kan vara jättebra sidor i alla fall, med massor av intressanta eller roliga saker. En proffsig superundersökare måste ändå fundera över vem det är som talar och varför den säger som den gör. Andra sidor kan vara gjorda av någon som vill få dig att hålla med om det den tycker. Förresten gäller det inte bara Internet, det är precis likadant med böcker, tidningar, TV och en massa annat. Det kan vara ännu lurigare också, fortsätter Snytkorven. Har du sett en reklamfilm någon gång?

– Jo, det är klart jag har. Det brukar vara vackra damer som säger att de får vackert hår av sitt schampo. Det är ganska tjatigt, tycker jag. Förresten gillar jag inte att tvätta håret.

– De där damerna har förstås inte alls hittat på själva att de ska säga att schampot de gör reklam för är bäst. De kanske inte ens brukar använda det. På film och radio är det ofta någon annan än den som syns och hörs som talar. Den som verkligen talar genom filmen är den som bestämt vad som ska sägas.

Emma nickar. Hon förstår att det Snytkorven säger är viktigt. Men nu börjar hon bli ganska trött på dovhjortens öga och föreslår att de ska fortsätta till en annan av hennes favoriter. Det är en sida som handlar om en serietidningsfigur, med massor av bilder, spel och pyssel. Det tar inte lång stund för dem att lista ut att det är förlaget som säljer tidningen som talar genom sidan. Emma visar Snytkorven några av spelen, och sedan bestämmer de sig för att ta en paus med superundersökandet och försöka bli superspelare istället. Det är en ny och spännande utmaning att spela spel när man står inne i sidan. Efter ett tag kommer Emma på hur hon ska hoppa på spelplanen med en särskild stuns, och sedan är hon nästan oslagbar.

Lek och listigheter

– Har du tänkt på att en superundersökare har en massa nytta av att spela spel, säger Emma till Snytkorven. Jag ska visa dig!

Emma hoppar upp till listan över sina favoriter och tar fram en annan sida. Hon börjar med att visa ett spel där man ska bygga vattenledningsrör. Det är verkligen inte lätt. Det gäller att bygga snabbt så vattnet inte rinner ut, men ändå så noga att rören till sist slutar på rätt ställe. Emma har gjort det flera gånger förut och klarar att bygga flera banor. För Snytkorven, som gör det för första gången, är det mycket svårare. Flera gånger flödar vattnet över. Han låter sig inte nedslås av det, utan fnissar förtjust då han blir blöt om sin tår.

– Kul, konstaterar han till sist. Här måste man verkligen vara både listig och snabb. Visa mera är du snäll!

Nu tar Emma fram ett memoryspel. Här gäller det att ha gott minne och komma ihåg vilka bilder som döljer sig. Det går som en dans. När de spelat en stund byter de till ett annat memory där en bild ska paras samman med en bokstav. Det är lite svårare, men går ganska bra det också.

– Egentligen är det ännu roligare att spela memory med hela familjen vid köksbordet, säger Emma efter en stund.

Snytkorven nickar. Han förstår precis hur hon menar. Det är ganska mycket som är roligare att göra tillsammans än ensam. Men nu spelar de ju tillsammans vid datorn, och han är ivrig att få prova på mera. Emma visar och berättar. Det finns spel där man får leta efter mönster, spel där man lyssnar efter ljud och många andra typer av spel.

– Det finns detektivspel också, där man går runt och ställer frågor för att lista ut lösningen på mysterier, berättar Emma. Det är verkligen svårt, men ibland får jag spela med Filip.

När Emma klickar på länken för nästa spel kommer det upp en grå ruta på skärmen.

– Vill du installera, läser Snytkorven. Ska vi göra det, tycker du?

– Nej, svarar Emma bestämt. Det vill jag inte. Jag har lovat mamma att aldrig klicka på knappar i sådana rutor eller

försöka ladda hem några program. I så fall måste vi hämta en vuxen först som kollar vad det är för något.

På något vis känner Emma på sig att det inte vore så bra att kalla på någon vuxen just nu. Hon är inte helt säker på vad de skulle tycka om Snytkorven. Därför hoppar hon på ett rött kryss i övre hörnet av rutan. Då stängs den.

– Du har verkligen rätt, konstaterar Snytkorven. Att spela spel är massor av träning för superundersökare. Man behöver hela tiden tänka på vad man klickar på. Dessutom kan du ju alltid fundera över vem som talar genom spelen och varför de vill att du ska spela just deras spel. Har du tänkt på hur många av spelen vi tittat på som är gjorda av någon som säljer något barn kan tänkas vilja ha eller behöva?

Det har Emma tänkt på. Hon börjar bli en riktigt van superundersökare vid det här laget. Men nu tycker hon det kan räcka med prat. Hon går vidare till ett spel där det verkligen gäller att vara kvick i vändningarna och reagera snabbt.

– Ducka! Hoppa! Spring!

Snytkorven och Emma far runt på skärmen och hjälps åt med spelet. De aktar sig för fallande stenar, hoppar efter fjärilar och springer så snabbt de kan för att klara av banan. Till slut spelas en glad trudelutt, och de har nått målet. Fläm-

tande tumlar de ut ur datorn. Det dröjer en lång stund innan Emma hämtat andan tillräckligt för att kunna prata.

– Detta skulle mamma och pappa se! De brukar jämt tjata om att jag och Filip inte får sitta stilla för länge när vi spelar spel.

– Ja, det de har ju faktiskt rätt i, påpekar Snytkorven. Tycker inte du det? Kroppen mår mycket bättre av att röra sig än av att sitta stilla, men man kan förstås inte röra sig jämt.

– Oj vad trött man skulle bli då, Emma fnissar lite åt tanken. Och tänk så svårt det blir att sova om man ska röra sig hela tiden. Det är verkligen tur att du har kommit så att jag kan spela spelen inne i datorn istället. Då får jag röra mig hela tiden.

Nu ser Snytkorven lite bedrövad ut. Han tittar allvarligt på Emma.

– Emma. Jag kommer inte att stanna kvar så länge till. Om en stund måste jag fortsätta till andra världar för att kolla in dem med. Du vet snart det viktigaste en superundersökare behöver veta. Sedan gäller det bara att träna på att alltid tänka efter och fundera över vad du möter. Det tar lång tid att bli ett verkligt superundersökarproffs, men du kommer att klara det. Det är jag säker på.

Emma ser sorgsen ut en stund. Sedan rycker hon på axlarna och säger:

– Jag misstänkte faktiskt det. Vi får se till att ha kul så länge du är här. Men om jag inte kan fortsätta spela spelen inne i datorn tycker jag vi ska hitta på en kul spelgympa innan du ger dig av.

Emma kliver raskt upp på stolen och sträcker händerna högt i luften, precis som gubben i spelet då han fångar fjärlar. Snytkorven är genast med på noterna. Han lägger sig på golvet och vänder sig fram och tillbaka som en memorybricka. De hittar på en lång rad roliga rörelser som liknar spelen de nyss spelat.

Nu klarar du läskiga monster

Sänglampan sprider sitt milda ljus över Emmas säng. Pappa har nyss varit inne och läst godnattsaga. Medan han läste låg Snytkorven gömd under täcket, men nu har han flugit upp och försöker gå balansgång på sänggaveln.

- Är du rädd för monster, frågar Snytkorven plötsligt.
- Nja, inte precis, svarar Emma. Förut var jag rädd ibland, men nu vet jag att monster inte finns i verkligheten.
- Tänk om det skulle komma ett monster i alla fall. Fast de inte finns, tjatar Snytkorven.
- Då skulle jag titta argt på det, stampa med foten och

säga åt det att jag struntar i det. Sedan skulle jag bums ropa på mamma eller pappa.

Snytkorvens nos spricker upp i ett stort varmt leende. Han flyger ner till Emmas hand och börjar energiskt skaka den upp och ner.

– Grattis! Du skulle klara av ett monster. Du är sannerligen på god väg att bli en äkta superundersökare! Minns du när vi pratade om att man alltid måste fundera över vem som talar och vad det är den vill? Ibland är det så att den som talar egentligen inte alls vet så mycket som den låtsas om. Ibland kan du komma på att den som talar egentligen vill att du ska bli sugen på något eller köpa något. De allra flesta är förmodligen både snälla och kloka. Men det finns ett och annat monster på datorn som verkligen kan vara till skada. Som superundersökare måste du vara beredd på att akta dig för dem.

– Hur då, undrar Emma. Ska jag boxa till skärmen? Det tror jag inte att Filip skulle gilla. Han blir alltid så himla arg om det är fingeravtryck på skärmen.

– Nej, du ska göra precis så som du sa. Ser du något som är läskigt, konstigt eller som verkar fel på något annat sätt så strunta i det. Klicka inte på några knappar och skriv inte ditt

namn i några rutor. Hämta en vuxen och låt dem bestämma vad som ska göras. Finns det ingen vuxen i närheten så tycker jag att du ska stänga av datorn.

Emma funderar lite. Hon har kommit att tänka på hur det var när hon mötte Snytkorven. Tänk att det var i morse! Det känns som om de varit tillsammans så länge.

– Vet du vad, säger hon. När du kom flygande ut ur skärmen så stängde jag av datorn för jag trodde att du var ett virus. Men du försvann inte i alla fall.

– Jo du, det var allt tur för dig att jag inte är ett monster. Eller kanske jag är det!

Snytkorven börjar göra de läskigaste grimaser han kan komma på. Han räcker ut tungan och låter ögonen snurra runt i cirklar. Han ser verkligen inte särskilt hemsk ut, snarare fånig. Emma drar ner ögonvrårna med pekfingrarna samtidigt som hon pressar upp näsan med tummarna och försöker få munnen att se ut som om hon just ätit en gigantisk citron. Till slut faller de samman i en fnissande hög. När de lugnat sig gäspar Emma stort.

– Nu är det tid för mig att ge mig av, säger Snytkorven sakta. Jag har fler världar att undersöka. Men vem vet, vi kanske stöter på varandra igen någon dag.

Han flyger upp och kramar Emmas näsa en liten stund. Den är precis lagom stor att få tag om. Sedan kretsar han ett varv runt lampan och surrar ut genom den öppna dörren mot datorn i rummet utanför. Trots att datorn är avstängd flyger han rakt in genom skärmen. Där han flugit in tänds ett mjukt blått ljus som lyser upp rummet. Sakta avtar ljuset, till dess att skärmen åter är helt svart. Då börjar det rassla från skrivaren. Emma smyger upp ur sängen och tassar dit. Ett papper matas fram. Hon plockar upp det och ser att det är ett diplom. Emma kan lätt läsa sitt namn överst på diplommet. Det finns mer text på papperet, men den tänker hon be Filip läsa i lugn och ro imorgon.

– Hej då, Snytkorven. Vi ses säkert igen, säger Emma tyst till den mörka skärmen och går tillbaka till sitt rum.

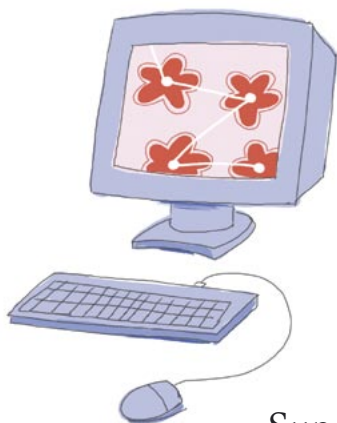
Superundersökdiplom till Emma

Nu har du tagit de första stegen mot att bli en superundersökare. Du vet att:

- * När du vill veta något behöver du fundera över hur du tar reda på det.
- * När du fått reda på något behöver du fundera över om det är sant.
- * Bakom varje ord och bild finns någon som vill något.
- * Om något är läskigt, konstigt eller verkar fel ska du hämta en vuxen.
- * Din kropp behöver hoppa och skutta. Ta pauser och rör på dig!

Lita på dig själv!
hälsar Snytkorven

En morgon upptäcker Emma ett nytt spel på datorn. När hon klickat en stund hittar hon Snytkorven. Han hjälper henne att undersöka världen både utanför och inuti datorn. Att bli en Superundersökare är inte lätt, men det är spännande!

Berättelsen Superundersökarna ingår i paketet *Nosa på nätet – De första stegen mot ett vaket nätanvändande* från Myndigheten för skolutveckling. Avsikten med materialet är att ge dig som arbetar med de äldre förskolebarnen och grundskolans första årskurser stöd att lägga grunden för ett nyfiket och kritiskt förhållningssätt till Internet.

Till berättelsen finns en lärarhandledning med förslag på samtal, lekar och aktiviteter i anslutning till sagan. Den innehåller också idéer om aktiviteter tillsammans vid datorn, praktiska råd kring Internetanvändning till de vuxna samt förslag på hur föräldrar och barn kan arbeta vidare hemma. Materialet har tagits fram inom EU-projektet Det unga Internet i samarbete med Medierådet.